

ผลตอบแทนจากการศึกษาในประเทศไทย พ.ศ.2533-2553

Returns on Education In Thailand 1990-2010

ณภัทร อุ่ยเจริญ

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการอัตราผลตอบแทนทางการศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปย่อมเป็นที่ประจักษ์ว่าบุคคลที่มีการศึกษาสูงผลตอบแทนหรือค่าจ้างย่อมสูงตามขึ้นไป ทั้งนี้มาจากหลายปัจจัย ในการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์คำนึงถึงหลักทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital) ซึ่งพิจารณามนุษย์เสมือนเป็นสินค้าต้องมีปัจจัยนำเข้าหลายประการเพื่อให้มนุษย์นั้นมีศักยภาพ

ในประเทศไทยนั้นจัดเป็นประเทศหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญทางการศึกษาเมื่อศึกษาจากการใช้จ่ายของภาครัฐบาล รวมถึงเมื่อคิดเป็นสัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ แต่งานวิจัยหลายๆ ชิ้นสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการใช้จ่ายที่ไม่สอดคล้องกับคุณภาพของการศึกษา นโยบายของรัฐบาลจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรของประเทศให้มีศักยภาพ ทั้งนี้รัฐบาลนั้นได้มีนโยบายการเรียนฟรีในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่กลับพบว่ายังมีประชาชนอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษานี้แต่ในระดับขั้นพื้นฐานอีกเป็นจำนวนมากด้วยจากหลายสาเหตุปัจจัย แต่สิ่งที่แสดงได้ชัดคือแม้นโยบายดังกล่าวจะไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนได้ทั่วถึง แต่่นโยบายดังกล่าวกลับมีส่วนกระตุ้นให้แรงงานไทยมีการศึกษาที่สูงขึ้นโดยตลอด ดังที่ได้กล่าวมาแรงงานที่มีการศึกษาที่สูงขึ้น แต่ยังคงพบจำนวนผู้ว่างงานในสาขาต่างๆ ซึ่งสามารถสะท้อนความไม่มีคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทย หรือเมื่อพิจารณาในแง่ของอุปสงค์กับอุปทานด้านแรงงานก็พบว่าไม่สอดคล้องกันความต้องการแรงงาน ยกตัวอย่างกรณีทักษะฝีมือในระดับช่างนั้นพบว่ามีความต้องการศึกษาสาขาวิชา ซึ่งก็เป็นสาขาที่ขาดแคลนเป็นจำนวนมาก ทางตรงกันข้ามกลับพบว่ามีความต้องการกลุ่มนี้ที่ว่างงานจำนวนมากเช่นกัน การศึกษานั้นยังเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศเมื่อแรงงานมีศักยภาพเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานก็จะไม่เกิดปัญหาการว่างงาน ประเทศก็จะพัฒนาในทางเศรษฐกิจตามลำดับ

การวัดผลตอบแทนจากการศึกษาในที่นี้อาศัยแบบจำลอง Earning Function ของ Mincer ซึ่งตัวแปรอิสระนั้นจะเป็นประสบการณ์ในการทำงานและจำนวนปีที่ใช้ในการศึกษาหรือระดับการศึกษาในการวัดการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทน โดยสมมติให้พิจารณาเปรียบเทียบกรณีที่บุคคลหรือแรงงานนั้นเลือกที่จะประกอบอาชีพแทนการเข้ารับการศึกษ ซึ่งการศึกษาดังกล่าวใช้วัดอัตราผลตอบแทนจากปัจจัยที่สามารถวัดได้อยู่ในรูปของตัวเงินเท่านั้น ทั้งที่จริงแล้วยัง

มีอีกหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ การวิจัยครั้งนี้พยายามศึกษาการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนทางการศึกษาโดยพยายามจะวิเคราะห์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่มีในเรื่องแรงงาน รวมถึงนโยบายทางการศึกษาว่ามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างไร การพิจารณากลุ่มแรงงานตามอาชีพโดยมีการแบ่งกลุ่มของอาชีพเป็นหลายภาคส่วนเพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อภาคส่วนนั้นซึ่งสามารถชี้ให้เห็นถึงการให้ความสำคัญรวมถึงนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแรงงานแต่ละกลุ่ม และยังสามารถทดสอบความสอดคล้องของอัตราผลตอบแทนกับระดับการศึกษา รวมถึงความแตกต่างระหว่างเพศของแรงงาน ความแตกต่างในเรื่องภูมิภาคอันสะท้อนถึงคุณภาพการศึกษา และประสิทธิภาพได้

คำสำคัญ: อัตราผลตอบแทนทางการศึกษา มนุษย์ นโยบายทางการศึกษา

Abstract

The purpose of this study was to analyze the changing returns on education. In general, the empirical evidence demonstrates that the more education level they were, the more wage they got. It depended on various factors. The Human Capital was considered in the economic analysis. This theory considered people as goods depending on various factors for being regarded as potential.

Education was so important. It can be seen from the budget that the government spent on its policies and the GDP proportions were higher than others. There were many researches reflecting that the expense effectiveness did not conform to the education quality. Thus, the government policies were necessary for developing Thai people. Although Thailand had the compulsory education with free of charge, there were many uneducated people in the labor market. The gratis study policy made them get higher education, yet the unemployment rate in some vocational level was so high, for example, lack of skilled technicians in the labor market. The shortage of technicians reflected the mismatch policy that affected the development of education in Thailand.

The estimation of the returns on education relied on the Mincer Earning Function. The dependent variables: experiences, and the total years spent on education or education levels were used to measure the returns on education changing. In fact, there were many factors affecting the wage, not only the money they should earn. This study tried to investigate the relationship between labors and education policies affecting the returns of education. The labors were divided into three groups: the public, high-skilled private, and low-skilled private sector with different region and gender in order to find the returns on each sector. Thus, the results would reflect the changing in the previous year and the policies in labor market.

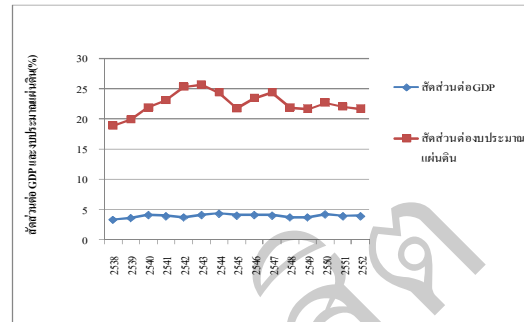
Keywords: return on education, Human Capital, education policy

1. บทนำ

การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องทางเศรษฐกิจหรือสังคมในแง่ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Capital) ให้มีคุณภาพ (ชัยยุทธ์, 2551) เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม รวมทั้งแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากในโลกปัจจุบัน โลกาภิวัตน์ (Globalization) คือ การที่ทำให้เราสามารถติดต่อสื่อสารกันได้แบบไร้พรมแดนรวมถึงการค้าขาย การดำเนินธุรกรรมต่างๆ การแข่งขันก็คือการมีความรู้เท่าทันกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นแรงงานของประเทศในการขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวหน้าจึงมีความสำคัญที่จะพัฒนาให้มีคุณภาพ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญแก่เรื่องการศึกษา (วิโรจน์, 2550) เป็นอย่างมากประเทศหนึ่ง โดยเมื่อเทียบเป็นอัตราต่องบประมาณทั้งหมดของประเทศ ไม่น้อยไปกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว (Punyasavatsut et al., 2005) งบประมาณการศึกษาของไทยนั้นอยู่ที่ประมาณร้อยละ 20 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปีและคิดเป็นร้อยละ 4.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยแสดงในช่วงปี พ.ศ.2538-2552 ซึ่งบางปีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศ OECD

จากรูปภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าในด้านการจัดสรรได้ให้ความสำคัญแก่เรื่องการศึกษามากแต่ก็ยังพบกับปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ โดยการจัดสรรงบประมาณ (วิทยากร, 2553) ได้ให้ข้อสังเกตว่างบประมาณส่วนใหญ่ไปอยู่ที่โครงสร้างพื้นฐานมากกว่าการลงทุนในการสร้างงานวิจัยหรือพัฒนาการเรียนการสอนที่สำคัญคือ เป็นคำตอบแทน

รูปภาพที่ 1 สัดส่วนงบประมาณด้านการศึกษาต่อ GDP และรายจ่ายรัฐบาล (พ.ศ.2538-2552) (ที่มา ศูนย์สารนิเทศทางการศึกษาสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา)

บุคลากรหรือประมาณร้อยละ 80 งบประมาณ ดังนั้นงบประมาณเพื่อการพัฒนาจึงมีอยู่อย่างจำกัด โดยรัฐบาลได้มีแนวทางแก้ไข คือ การใช้งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance base budgeting) และการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งอาจมีประสิทธิภาพมากกว่าแนวการจัดสรรทรัพยากรจากส่วนกลางลงไป รวมถึงสะท้อนปัญหาแรงงานไทยส่วนใหญ่กว่า มีการศึกษาในระดับต่ำ โดยปัญหาเด็กออกกลางคันเรียนไม่จบถึงมัธยมศึกษา (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) โดยเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นจำนวนมากเกิดจากหลายปัจจัยที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน

การปฏิรูปการศึกษารั้งสำคัญประเทศไทย พ.ศ.2542-2552 โดย สมชัย และคณะ (2552) ได้สรุปข้อกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการให้การศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าว คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 43 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ฯลฯ” พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 10 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมี

สิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดการให้ทั่วถึงอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และมาตรา 17 “ให้มีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยให้เด็กอายุย่างเข้าปีที่ 7 เข้าเรียนพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่ 16 เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่ 9 ของการศึกษาภาคบังคับ” และได้มีการออก พ.ร.บ. การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545 และจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (สพฐ.) ขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านนี้ในปี 2546 (โดยรวมกรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและอำเภอต่างๆ เข้ามาเป็น สพฐ.) อนึ่งงานของ สพฐ. ยังไม่ได้รวมอาชีวศึกษา ทั้งนี้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ก็ไม่ได้มีเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในการศึกษา มากนัก ดังปรากฏในมาตรา 49 ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย”

โดยเมื่อพิจารณาจากตารางที่ 1 อัตราจำนวนผู้เข้ารับการศึกษาต่อจำนวนวัยเข้าเรียนทั่วประเทศพบว่า ระดับการศึกษาก่อนประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้นมีสัดส่วนที่สูงเนื่องจากว่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ภาคบังคับ) และได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายหรือเรียนฟรีในค่าธรรมเนียมการศึกษาจนมาถึงการอุดหนุนด้านอุปกรณ์การศึกษา โดยการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถและปัจจัยนำเข้าต่างๆ ที่ใช้ตัดสินใจในการเลือกศึกษาต่อ (ปนัดดา, 2544) โดยปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การประกอบอาชีพต่อในอนาคตเนื่องจากเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แล้ว ยังมีแนวทางในการศึกษาต่อทั้งสายสามัญมัธยมศึกษาตอนปลาย และสายอาชีวะ เพื่อให้เตรียมพร้อมในการประกอบอาชีพตามที่ตนมุ่งหวังโดยอาศัยปัจจัยนำเข้าต่างๆ

ตารางที่ 1 แสดงสัดส่วนจำนวนผู้ได้รับการศึกษาในแต่ละระดับชั้น (ที่มา ศูนย์สารนิเทศทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา)

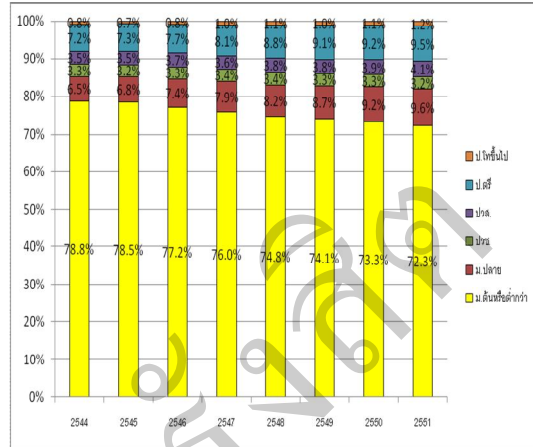
ระดับการศึกษา	กลุ่มอายุ	ปี พ.ศ.2551		
		ประชากรวัยเรียน	นักเรียน	ร้อยละ
รวมทั้งหมด	3-21	19,092,424	14,274,826	74.8
ก่อนประถมศึกษา	3-5	2,942,956	2,703,946	91.9
ประถมศึกษา	6-11	5,742,740	5,388,018	93.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	12-14	3,049,496	2,773,760	91.0
มัธยมศึกษาตอนปลายหรืออาชีวะ	15-17	3,176,570	1,966,875	61.9
ต่ำกว่าปริญญาตรี	18-19	2,094,485	371,366	17.7
- ปริญญาตรี	18-21	4,180,662	1,070,861	25.6

*หมายเหตุ¹ ไม่รวมสถาบันอุดมศึกษาไม่จำกัดรับ การศึกษาเฉพาะทาง และการศึกษาของพระสงฆ์

เมื่อพิจารณาสัดส่วนการจ้างงานตามรูปภาพที่ 2 พบว่าในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่านั้นมีแนวโน้มลดลงแต่ก็ยังมีสัดส่วนการจ้างงานสูงเมื่อเทียบกับการจ้างงานในระดับการศึกษาอื่นๆ ซึ่งสะท้อนว่าในอดีตที่ผ่านมาโครงสร้างตลาดแรงงานพึ่งพาแรงงานขนาดต่ำกว่ามากกว่าแรงงานระดับการศึกษาอื่นๆ เมื่อเทียบกับโครงสร้างการว่างงานปี พ.ศ. 2544-2551 โดย ยงยุทธ และคณะ (2553)

สรุปถึงจำนวนผู้ว่างงานมีแนวโน้มปรับตัวลดลงโดยมีความสัมพันธ์กับอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ จากรายงานการสำรวจความต้องการแรงงานของสถานประกอบการ พ.ศ.2551 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2552 พบว่าสถานประกอบการมีความต้องการแรงงานในทุกระดับการศึกษาทั้งหมด 3.96 แสนคน โดยสถานประกอบการมีความต้องการแรงงานระดับประถมศึกษามากที่สุด 1.21 แสนคน รองลงมา ได้แก่ ระดับมัธยมต้น 1.14 แสนคน ระดับมัธยมปลาย/ปวช. 4.6 หมื่นคน ระดับปวส. จำนวน 2.6 หมื่นคน และระดับปริญญาตรี 4.6 หมื่นคน เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับ ปวช. พิจารณาจากสาขาที่สถานประกอบการมีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ ทางด้านธุรกิจและการบริการ 22,482 คน และด้านวิศวกรรมศาสตร์ 22,006 คน แต่ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาจำนวนผู้ว่างงานทั้งของผู้ที่จบสาขาธุรกิจและการบริการกับสาขาวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 10,536 คน และ 13,205 คน ตามลำดับ สรุปได้ว่า แม้ผู้ประกอบการจะมีความต้องการแรงงานในทั้งสองสาขามากเพียงใด แต่ก็ยังมีจำนวนผู้ว่างงานจำนวนมากเช่นกัน อาจเนื่องมาจากคุณภาพของแรงงานที่ไม่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการที่ไม่สอดคล้องกัน (Mismatch) ส่วนผู้ที่ศึกษาในระดับ ปวส. ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้การศึกษาของประเทศไทยยังไม่มีมีการพัฒนาศักยภาพให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานที่พึงประสงค์ (เกื้อ, 2546) คือ อุปสงค์และอุปทานด้านแรงงานไม่ตรงกัน ทั้งนี้ปัจจัยตัวหนึ่งที่สามารถสะท้อนความต้องการได้ดี คือ จำนวนผู้ประกอบการอาชีพตามสาขาต่างๆ ในตลาดแรงงาน อัตรา

รูปภาพที่ 2 สัดส่วนผู้มีงานทำ จำแนกตามระดับการศึกษา (ที่มา ข้อมูลการสำรวจภาวะ การทำงานของประชากรสำนักงานสถิติแห่งชาติ)

ค่าจ้างในแต่ละสาขานั้นก็จะเป็นตัวสะท้อนผลตอบแทนจากการประกอบอาชีพและเป็นแรงจูงใจในการเข้าสู่ตลาดแรงงานตามสาขาที่ตนเองมีศักยภาพและมีความต้องการ ทั้งนี้การศึกษาจะเป็นตัวเพิ่มมูลค่าจากผลตอบแทนในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยแรงงานเองจะมีการปรับตัวเพื่อแข่งขันในตลาดให้ตรงกับความต้องการแรงงานได้ การศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาแรงงานและเป็นตัวเพิ่มผลตอบแทน

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอาชีพ Aemkulwat (2009, 2010) ได้วิเคราะห์ถึงการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างแรงงานจากแบบสำรวจแรงงาน (Labor Force Survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยแบ่งกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพเป็น White-collar พวกตำแหน่งผู้บริหาร, ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ และ blue-collar คนงานทางด้านเกษตรกรรม และแรงงานไร้ฝีมือ พบว่าสัดส่วนของกลุ่ม white-collar จากปี พ.ศ. 2533 เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.4 ในปี พ.ศ. 2552 นั่นคือ ประเทศ

ไทยได้เปลี่ยนแรงงานจากกลุ่มเกษตรกรกรรมและแรงงานไร้ฝีมือมาสู่ภาคการผลิตเพิ่มมากขึ้น สำหรับค่าจ้างนั้นเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2552 กับ พ.ศ. 2533 อัตราการเติบโตของรายได้ต่อปีนั้นเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 ในกลุ่ม White-collar แต่แรงงานในกลุ่ม Blue-collar ที่ไม่รวมอาชีพเกษตรกรกรรมทั้งไร้ทักษะและมีทักษะเพิ่มเพียงแค่อ้อยละ 0.9 แต่ที่น่าสนใจคือกลุ่มอาชีพเกษตรกรกรรมที่จัดอยู่ในกลุ่ม Blue-collar กลับมีอัตราเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 3.5 ดังนั้นหากพิจารณาการศึกษาในด้านของการเพิ่มทุนมนุษย์อันจะส่งผลต่อรายได้ในอนาคต ซึ่งสามารถวิเคราะห์นโยบายด้านการศึกษาควบคู่กับแรงงานที่จะสามารถประกอบอาชีพในอนาคตจึงมีความสำคัญในการค้นคว้าเพื่อหาความสัมพันธ์ดังกล่าวต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ของอัตราการผลตอบแทนจากการศึกษาตามกลุ่มอาชีพต่างๆ ในแต่ละภาคส่วน โดยพิจารณาความแตกต่างทั้งเพศหญิงและเพศชาย ทั้งในเขตเมือง และชนบท
2. เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนจากการศึกษาต่อระดับการศึกษาต่างๆ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา

3. อุปกรณ์และวิธีการ

การศึกษานี้ นำข้อมูลจากการสำรวจแรงงาน (Labor Force Survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2533, 2543 และ พ.ศ. 2553 เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของผลตอบแทนทางการศึกษา

ที่มีผลจากปัจจัยอื่นๆ ตามวิธีของ Mincer Function (Mincer, 1974) และแก้ไขปัญหา Sample selection (Moenjak, 2003) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นอาชีพแรงงานในระบบ ได้แก่ ข้าราชการ, พนักงานเอกชน สาขาบริการ และพนักงานเอกชนสาขาการผลิต ชายและหญิง ทั้งนี้แบ่งข้อมูลตามสาขาของการทำงานของแรงงานออกเป็น กลุ่ม High skilled-white collar คือ อาชีพนักกฎหมาย, ผู้จัดการ และผู้ชำนาญการต่างๆ ต่อมาเป็นกลุ่ม Low skilled-white collar คือ อาชีพเสมียน พนักงานบริการต่างๆ กลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่ม Blue-collar ผู้ใช้แรงงานในภาคเกษตรกรรม และแรงงานที่มีและไม่มีทักษะในการทำงาน และวิเคราะห์ระดับการศึกษาต่างๆ ของแรงงานที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สมการ Earning Function แยกสมการตามกลุ่มการศึกษาออกเป็นชายกับหญิง และอาชีพ จากนั้นทดสอบสมมติฐานจากสมการถดถอย

พิจารณาการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่เกิดจากการศึกษาในระดับที่ต่างกัน แบ่งการศึกษาเป็นเพศหญิงและชาย (i) และศึกษาตามสายอาชีพ 3 ส่วน (j) ได้แก่ Public, Private (service) และ Private (Manufacturing) กลุ่มของแรงงานที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น กลุ่ม High-white collar, Low-white collar และ Blue collar ตามเขตพื้นที่ในเขตเมือง (Urban) และชนบท (Rural) แล้วทดสอบสัมประสิทธิ์ตัวแปรผ่านวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square)

$$\ln(\text{wage})_{ij} = \beta_0 + \gamma_1(\text{EXP})_{ij} + \gamma_2(\text{EXPSQ})_{ij} + \beta_1(\text{EDUYR})_{ij} + \beta_2(\text{whiteH})_{ij} + \beta_3(\text{whiteL})_{ij} + \beta_4(\text{Blue})_{ij} + \beta_5(\text{URBAN})_{ij} + \beta_6(\text{RURAL})_{ij} + \varepsilon_{ij}$$

ในแต่ละปี พ.ศ. 2532, 2542 และ 2552 ทั้งนี้ ประสบการณ์ในการทำงาน (work experience) คำนวณ จากอายุ (ปี) ของข้อมูลหักออกด้วย 6 ปี อันเป็น ระยะเวลาในการเริ่มเข้าศึกษาตามกฎหมาย โดยจะ สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของอัตราค่าจ้างรายปี จากการ ปลดฟังก์ชันลอการิทึม $e^{\beta}-1$ เพื่อหาร้อยละการเปลี่ยนแปลง

พิจารณาระดับชั้นการศึกษาของแรงงาน โดย ไล่ตัวแปรหุ่นในแต่ละระดับการศึกษาของแรงงาน ทุก ระดับการศึกษาในเขตเมือง และชนบท

$$\ln(\text{wage})_{ij} = \beta_0 + \gamma_1(\text{EXP})_{ij} + \gamma_2(\text{EXPSQ})_{ij} + \beta_1(\text{whiteH})_{ij} + \beta_2(\text{whiteL})_{ij} + \beta_3(\text{Blue})_{ij} + \beta_4(\text{NOSCH})_{ij} + \beta_5(\text{S_LP})_{ij} + \beta_6(\text{LP})_{ij} + \beta_7(\text{S_UP})_{ij} + \beta_8(\text{UP})_{ij} + \beta_9(\text{S_LS})_{ij} + \beta_{10}(\text{S_US})_{ij} + \beta_{11}(\text{US})_{ij} + \beta_{12}(\text{S_UV})_{ij} + \beta_{13}(\text{UV})_{ij} + \beta_{14}(\text{PS_V})_{ij} + \beta_{15}(\text{P_SA})_{ij} + \beta_{16}(\text{COLL})_{ij} + \beta_{17}(\text{M_COLL})_{ij} + \beta_{18}(\text{URBAN})_{ij} + \beta_{19}(\text{RURAL})_{ij} + \varepsilon_{ij}$$

4. ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

จากการวิเคราะห์ผ่านสมการ Earning Function ก่อนมีการแก้ไขปัญหา Sample Selectivity ตามวิธีของ Heckman (Heckman, 1998) นั้น ผลที่ได้พบว่ากลุ่มอาชีพ แบบ White-Collar มีอัตราผลตอบแทนทางการศึกษา เพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2533-2553 ซึ่งอัตราผลตอบแทน อยู่ที่ประมาณ 20,000 ถึง 30,000 บาท ในปีพ.ศ. 2553 ณ อัตราเติบโตเฉลี่ยของประเทศที่ร้อยละ 6.26 แต่กลุ่ม Blue-collar มีอัตราผลตอบแทนจากการศึกษาเพิ่มขึ้น

เพียงร้อยละ 0.9 สำหรับอัตราการเติบโตของผลตอบแทน จากการศึกษากลุ่ม White-High collar เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.0 ส่วน White-Low collar เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.6 เมื่อพิจารณา ฐานะการทำงาน พบว่า กลุ่ม Private มีอัตราผลตอบแทน จากการศึกษาระดับสูงที่สุด โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5 ส่วน Public ก็มีอัตราการเติบโตของผลตอบแทนจากการศึกษาใน ระดับเดียวกันแต่ผลตอบแทนเฉลี่ยน้อยกว่า ส่วนลูกจ้าง ภาครัฐมีผลตอบแทนจากการศึกษาน้อยกว่าทั้งสอง ฐานะการทำงานที่ผ่านมา ทั้งยังมีอัตราการเจริญเติบโตของ ผลตอบแทนจากการศึกษาดำกว่าอีกด้วยรวมทั้งเพศชายและ หญิงมีความแตกต่างในรายได้ รวมถึงอัตราการเติบโตตาม กลุ่มรายได้และระดับการศึกษาต่างๆ

5. การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า ผลตอบแทนทางการศึกษามี ระดับการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นในแต่ละปี แต่อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละการเปลี่ยนแปลงต่างกัน) โดยกลุ่ม ทำงานที่มีอาชีพในลักษณะ White high collar คือกลุ่มอาชีพ เช่น นักกฎหมายผู้บริหารระดับสูงมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ สูงกว่าอีกสองกลุ่มอาชีพที่ได้จัดไว้คือ White low collar และ Blue-collar ส่วนในแต่ละระดับการศึกษาของแต่ละระดับ กลุ่มอาชีพมีการเพิ่มขึ้นแต่ไม่มากนัก เช่นเดียวกับในแต่ละ ภาควิชาของแรงงานมีอัตราการเปลี่ยนแปลงไม่ต่างกัน มากนัก ซึ่งเมื่อเทียบกับการศึกษาของ Hawley (2004) ซึ่งใช้ การศึกษาแบ่งกลุ่มใกล้เคียงกันแต่ใช้ White test ในการ แก้ปัญหา Heterogeneity

6. บทสรุป

ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2553 เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ สำคัญต่างๆ ในโครงสร้างแรงงานของประเทศ จาก

ภาวะการเจริญเติบโตของวัยแรงงานที่ประเทศไทยนั้น เข้าสู่ภาวะผู้สูงวัยมาก ทำให้ประชากรวัยแรงงานเกิด ภาวะขาดแคลนอีกทั้งเกิดปัญหาแรงงานไม่เหมาะสม สภาวะงานคือขาดแคลนแรงงานฝีมือ โดยเฉพาะผู้ที่จบ การศึกษาในระดับวิชาชีพซึ่งไม่ค่อยได้รับการสนับสนุน จากภาครัฐเท่าที่ควรทำให้เกิดปัญหาแรงงานไม่มี ประสิทธิภาพขึ้นซึ่งจากการคำนวณอัตราผลตอบแทน ทางการศึกษาพบว่า แรงงานในกลุ่มอาชีพ Blue-collar รวมถึง White-Low collar ยังมีอัตราการเปลี่ยนแปลง หรือการเติบโตในค่าจ้างแรงงานที่ต่ำทำให้ไม่เป็นปัจเจก สิ่งคู่คิด (ปัจเจกนำเข้า) ในการที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับ ดังกล่าว รัฐบาลรวมถึงผู้สร้างนโยบายทางแรงงานและ ค่าจ้าง ควรศึกษาปรับปรุงค่าจ้างแรงงานและคุณภาพ ของแรงงานให้มีความสอดคล้องและเป็นสิ่งจูงใจสำคัญ ในการศึกษาต่อในระดับการศึกษาต่างๆ อย่างเท่าเทียม โดยการปรับค่าจ้างแรงงานและการวางแผนอัตราค่าจ้าง แรงงานสามารถเพิ่มแรงจูงใจในระดับการศึกษาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้ทุนการศึกษาหรือการปรับค่าจ้างหรือ ประกันรายได้เฉพาะแรงงานบางกลุ่มบางประเภท หรือ บางระดับการศึกษา

7. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคุณพ่อ-คุณแม่ และครูบา อาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือให้ นิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ความบกพร่องใดๆ ทั้งปวง ผู้วิจัยขอ น้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

8. เอกสารอ้างอิง

เกื้อ วงศ์บุญสิน และคณะ. (2546) .การคาดประมาณการ ประชากรของประเทศไทย (พ.ศ. 2543-2568)

ผลต่อการกำหนดทิศทางการนโยบายประชากรใน อนาคต. เอกสารวิทยาลัยประชากรศาสตร์ หมายเลข 293. กรุงเทพฯ: สถาบัน ประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ.

ชัยยุทธ์ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์. (2551). คุณภาพของทุนมนุษย์ กับการเติบโตอย่างยั่งยืน. เอกสารสัมมนา วิชาการ ประจำปี 2551 เรื่อง ผู้การเติบโตอย่าง มีคุณภาพและยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัย เพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

ปณิตดา บุญซัด. (2544). อัตราผลตอบแทนในการลงทุน ทางการศึกษาจากการรับรู้ของบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและการตัดสินใจ เรียนต่อระดับบัณฑิตศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญา เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิโรจน์ ณ ระนอง. (2550). บทบาทของรัฐในด้าน การศึกษา: โจทย์หลักและบทวิเคราะห์เชิง เศรษฐศาสตร์การเมือง. เอกสารสัมมนาวิชาการ ประจำปี 2550 เรื่อง จะแก้ปัญหา ความ ยากจนกันอย่างไร: แข่งขัน แจกจ่าย หรือ สวัสดิการ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการ พัฒนาประเทศไทย.

วิทยากร เขียงกุล. (2553). รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี2551/2552 บทบาทการศึกษากับการ พัฒนาทาง เศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา.

ขงยุทธ์ แฉล้มวงศ์และคณะ. (2553). การศึกษาความ ต้องการกำลังคนเพื่อวางแผนการผลิต และพัฒนา

- กำลังคน. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กรุงเทพฯ: สกศ.
- สมชัย จิตสุชนและคณะ. (2552). โครงการศึกษาวิจัยการ
ลงทุนด้านสังคมภายใต้เงื่อนไขการ
เปลี่ยนแปลงทางสังคมและการปรับตัวทาง
สังคม-เศรษฐกิจฐานความรู้. กรุงเทพฯ:
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- Aemkulwat, Chairat. (2009). "Labor Market
Transformation in Thailand after Two
Decades," paper prepared for The First
Annual Conference of the University
Network for Development in Asia (UNDA),
The International Seminar on "Skills
Development for the Emerging New
Dynamism in Asian Developing Countries
under Globalization" in Bangkok, Thailand
on January 23-25,2009.
- Aemkulwat, Chairat. (2010). "Labour Force Structure
Change and Thai Labor Market,1990-2008 ,"
paper prepared for The Second
Annual Conference of the University
Network for Development in Asia (UNDA),
The International Seminar on "Skills
Development for the Emerging New
Dynamism in Asian Developing Countries
under Globalization" in Phnom Penh,
Cambodia on January 8-10,2010.
- Hawley, Joshau D. (2004). "Changing Returns to
Education in Times of Prosperity and
Crisis,Thailand 1985-1998," Economics
of Education Review, Vol.23 (2004),pp.273-
286.
- Heckman,J.J. and P.J. Klenow. (1998). "Human Capital
Policy," in M. Boskin (eds). Policies to
Promote Human Capital Formation. Hoover
Institution, Stanford University.
- Mincer,J. (1974). Schooling, Experience and Earning.
New York, NBER Press.
- Moenjak, Thammarak and Christopher Worswick.
(2003). "Vocational Education in Thailand a
Study of Choice and Returns," Economics
of Education Review, Vol.22 (2003),pp.99-
107.
- Punyasavatsu, C., Mongkolsmai, D.,Satsanguan,
P., Khoman, S. (2005). "Efficiency of Public
Expenditure in Education". Thailand.